

Svetovni dan sladkorne bolezni, 14.11.2019 Sladkorna bolezen v Sloveniji: Kje smo in kam gremo?

V Sloveniji ugotavljamo naraščanje pogostosti sladkorne bolezni, ki je ena od najpogostejših kroničnih bolezni in njena pojavnost narašča s starostjo. Kar 65 % ljudi starih nad 65 let in ima več kot eno kronično bolezen. Med najpogostejšimi je prav sladkorna bolezen, ki prizadene veliko ljudi vseh starosti, saj se sladkorna bolezen v naraščajočem deležu pojavlja tudi med prebivalstvom srednjih let, zbolevalo tudi vedno mlajši. Z ukrepi za zdrav način življenja, z zgodnjim odkrivanjem in z zagotavljanjem dostopne in kakovostne zdravstvene obravnave lahko pomembno prispevamo k preprečevanju te bolezni oziroma odložimo njen pojav na kasnejše življenjsko obdobje, k boljšim izidom zdravljenja in k večji kakovosti življenja bolnikov s sladkorno boleznijo.

Razloge za to lahko pripisujemo demografskem staranju, daljši življenjski dobi ter manjši umrljivosti splošnega prebivalstva in bolnikov s sladkorno boleznijo, večjemu deležu odkrite sladkorne bolezni (zlasti, kjer poteka aktivno presejanje) in izboljšanjem zdravljenja ter večji razširjenosti dejavnikov tveganja (npr. debelost, zmanjšana telesna dejavnost, nezdarvo prehranjevanje itd.).

Podatki nakazujejo naraščajoči trend sladkorne bolezni

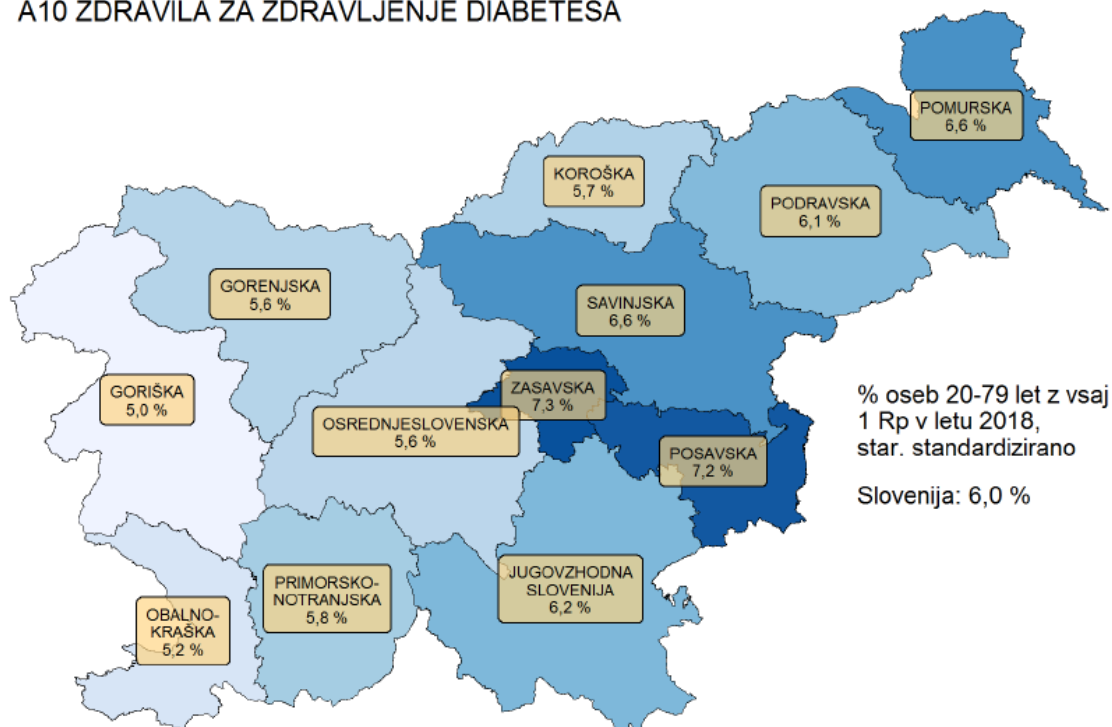
Delež odraslih s sladkorno boleznijo v starosti 25 do 74 let je po podatkih anketne raziskave Z zdravjem povezan vedenjski slog v letu 2016 znašal 6,9 %. Prav tak delež je pokazala tudi raziskava EHIS iz leta 2014. Razširjenost sladkorne bolezni in nekatere značilnosti opisujemo tudi s podatki o izdanih zdravilih za zniževanje glukoze v krvi. Zgovoren je podatek, da je v Sloveniji leta 2008 zdravila za zniževanje glukoze v krvi prejemale okoli 84.000 oseb, leta 2010, 92.440 in leta 2018 okoli 113.800 oseb. Skupno letno število prejemnikov zdravil za zniževanje glukoze v krvi pa se je v zadnjih letih povečalo za 2 do 3 % (povprečno za okoli 2500 oseb) letno. Najhitreje se povečuje število pacientov s sladkorno boleznijo v starosti nad 65 let. Značilno se je povečevalo zlasti število pacientov med 65. in 69. letom.

Tabela: Število oseb in prevalenčna stopnja sladkorne bolezni na podlagi evidence porabe zdravil izdanih na recept, letno, 2010-2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Število oseb s sladkorno boleznijo, zdravljenih z zdravili za zniževanje glukoze v krvi	92.440	96.279	99.143	101.677	104.167	106.318	108.549	111.346	113.793
Prevalenca sladkorne bolezni, zdravljena z zdravili za zniževanje glukoze v krvi v splošni populaciji (vse starosti), na 100 preb.	4,51	4,69	4,82	4,94	5,05	5,15	5,26	5,39	5,50
Prevalenca sladkorne bolezni, zdravljena z zdravili za zniževanje glukoze v krvi v splošni populaciji (20-79 let), na 100 preb.	5,04	5,22	5,34	5,45	5,58	5,68	5,80	5,94	5,97

Ob predpostavki, da se podobno kot v evropskih državah tudi v Sloveniji okoli 15% oseb z ugotovljeno sladkorno boleznijo uravnava krvni sladkor brez zdravil, samo s primerno telesno dejavnostjo, prehrano in zmanjšanjem telesne mase, kar predstavlja približno 20.100 oseb, je izdelana ocena, da je v Sloveniji prebivalo v letu 2018 okoli 134.000 oseb z ugotovljeno sladkorno boleznijo. Možno in verjetno je, da se ta delež med starostnimi skupinami razlikuje. Ob domnevi, da je v Sloveniji med vsemi osebami s sladkorno boleznijo 20% neodkritih, je možna ocena, da je v Sloveniji vsaj 167.300 bolnikov s sladkorno boleznijo.

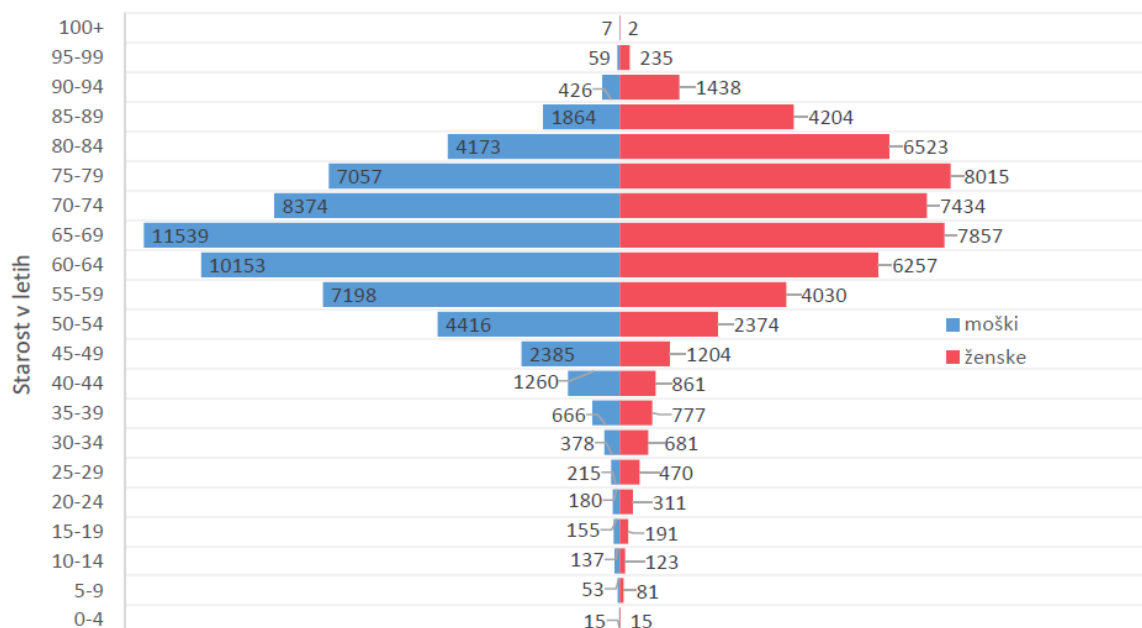
A10 ZDRAVILA ZA ZDRAVLJENJE DIABETESA

Slika: Starostno standardizirana prevalečna stopnja sladkorne bolezni, zdravljene z antihiperlipkemičnimi zdravili (A19), 20-79 let, po regijah, Slovenija, 2018

Sedanje stanje označujejo znatne razlike v zdravju med področji v Sloveniji, visoka stopnja razširjenosti sladkorne bolezni in izrazit trend naraščanja razširjenosti na nekaterih območjih ter velike razlike med območji.

Za sladkorno bolezen velja, da se pogosteje pojavlja na vzhodu kot na zahodu Slovenije; v Zasavski in posavski regiji recimo prejema zdravila za zdravljenje sladkorne bolezni 7,2 oz 7,3%, v Goriški in Obalno-Kraški regiji pa le 5,0 oz 5,2%, tudi če upoštevamo, da se regije razlikujejo glede starosti prebivalcev v posamezni regiji. Razlike izhajajo iz razlik v determinantah zdravja, kot so npr. telesna teža, prehranjevanje, gibanje, najpomembnejše pa so povezave s socialno ekonomskimi značilnostmi posameznih regij. Tako kot za druga stanja tudi za sladkorno bolezen velja, da so nujni ukrepi tudi izven zdravstva v povezavi z determinantami, ki so ključne gonilne sile za neenakosti v zdravju.

Slika: Število prejemnikov antihiperглиkemičnih zdravil (A10) po spolu, 2018.

Tveganje, da nekdo zbolí za sladkorno bolezen tipa 2 (ki jo ima več kot 90% obolelih), povečuje s starostjo in je povezano tudi z genetsko zasnovo. Med dejavniki, na katere lahko vplivamo, pa je najpomembnejši dejavnik prevelika telesna teža in s tem povezane manj zdrave izbire pri prehranjevanju in gibanju. Nekoliko pogosteje zbole vajo moški, pri katerih se sladkorna bolezen tipa 2 tudi pojavi pri nižji starosti kot pri ženskah.

Takšno stanje opozarja na večje zdravstvene potrebe teh populacij, potrebe po javnozdravstvenih ukrepih za izboljšanje dejavnikov življenjskega sloga in dejavnikov na strani zdravstvenega sistema v teh okoljih, kot tudi po ukrepih izven zdravstva, ki so ključne gonilne sile za neenakosti v zdravju. Zdravstvena oskrba, ki pogosto zahteva vključevanje mnogih profilov in je zato lahko razdrobljena, je kakovostna le, če je usklajena in tudi povezana (integrirana), pri čemer so okoliščine v posameznih območjih Slovenije zelo različne. Poleg razlik v dostopnosti do oskrbe na primarni ravni obstajajo tudi ogromne razlike v preskrbljenosti z diabetološkimi timi, kar povzroča pomembne razlike v dostopnosti do oskrbe na ravni specialistične diabetološke dejavnosti.

Še vedno torej ostajajo problemi, s katerimi se bomo srečevali v prihodnosti. Zdravstvo ni edini in pogosto ne ključni partner za zagotavljanje dobrega zdravja, zato so potrebne skupne aktivnosti različnih sektorjev. Zdravje namreč ne nastaja v zdravstvenem sektorju, pač pa v 90% tam, kjer ljudje preživimo večino svojega časa, torej v šolah in vrtcih, na delovnem mestu, v družini, lokalni skupnosti. Vlaganje v zdravje je naložba za razvoj družbe.

Odhodki ZZS za zdravljenje sladkorne bolezni z zdravili, ki se predpisujejo na recept, so v letu 2018 znašali 33.608.129 evrov (v letu 2017 31.419.241 evrov), kar je predstavljalo 6,5 % vseh izdatkov za zdravila v breme obveznega in prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja,

predpisana na zeleni recept v tem letu (516.693.105 evrov). Med izdatki za zdravila so prevladovali izdatki za inzuline, ki so predstavljali 55,1 % vseh izdatkov za zdravila za zdravljenje sladkorne bolezni. Izdatki za zdravila za zdravljenje sladkorne bolezni so se v letu 2018 v primerjavi z letom 2017 zvišali predvsem zaradi večje uporabe novih zdravil.

Odhodki ZZZS za medicinske pripomočke za zdravljenje sladkorne bolezni so v letu 2018 znašali 19,6 milijonov evrov (v letu 2017 18,6 milijonov evrov), kar je predstavljalo 27,1 % vseh odhodkov ZZZS za medicinske pripomočke v tem letu (72,4 milijonov evrov). Med izdatki za te pripomočke so prevladovali stroški za izdatne diagnostične trakove za določanje glukoze v krvi. Odhodki za pripomočke pri zdravljenju sladkorne bolezni so se v letu 2018 v primerjavi z letom 2017 povečali za 5,5 % predvsem zaradi rasti izdanih količin diagnostičnih trakov in aparatov za določanje glukoze v krvi in inzulinskih črpalk, katerim je bila na podlagi sprememb in dopolnitev Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja (v veljavi od 13.10.2018) skrajšana doba trajanja (iz osem na štiri leta).

V letu 2018 je bil sprejet Niz kazalnikov obvladovanja sladkorne bolezni v Sloveniji. Osnovni namen vključitve kazalnika Prevalenca sladkorne bolezni je spremljati razširjenost sladkorne bolezni, izpostaviti breme sladkorne bolezni in spodbuditi boljše zbiranje podatkov primarne ravni, da bi zagotovili natančnejše ocene razširjenosti bolezni, dejavnikov tveganja in njihove trende. Nastop sladkorne bolezni tipa 2 je povezan z debelostjo, prehranskim vedenjem in pomanjkanjem telesne dejavnosti, zato je sladkorna bolezen v velikem delu preprečljiva bolezen življenjskega sloga. Kazalnik opisuje diagnosticirano sladkorno bolezen, številni pa živijo s še neodkrito in nezdravljeno, napredujočo boleznijo. <https://www.nijz.si/sl/publikacije>

Služba za komuniciranje

Nacionalni inštitut za javno zdravje

Trubarjeva 2, SI-1000 Ljubljana

Telefon: 01 2441 494, 01 2441 579

pr@nijz.si

www.nijz.si

[Podatkovni portal NIJZ](#)

